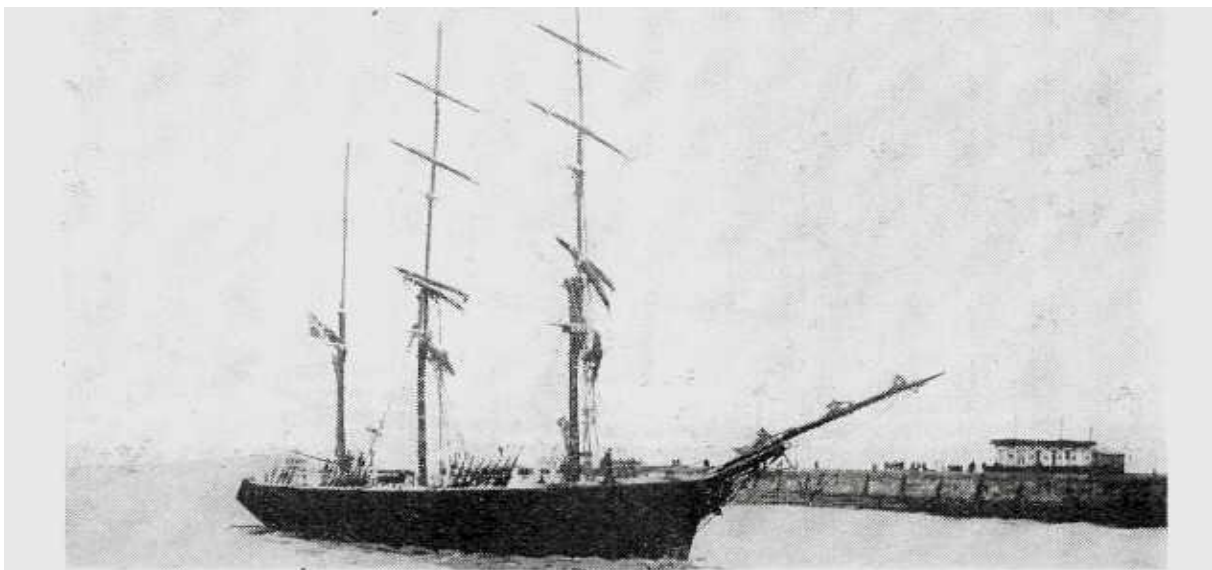

Litt om Barken "Eva" og skipper Henrik Henriksen fra Langesund

av
Knut Bjerke

1 Kort historikk om Barken "Eva"

Under vises et bilde¹ av Barken "Eva". Skipet kom i skipsreder Herman Skougaards eie i 1902. "Eva" seilte på Grenlandsområdet og til Oslofjorden, hovedsakelig med diverse last fra havner i Nordsjøområdet (Danmark og England).

Bark «Eva»

ex «Eden», 312 tonn, bygget av tre i Dundee i 1878, blev innkjøpt til Langesund i 1902 av skipsreder H. Skougaard. «Eva» var hjemmehørende i Langesund med Skougaard som reder inntil 22. april 1915, da skuten krigsforliste. H. Henriksen var fører fra 1903 til 1915.

Barken "Eva" av Langesund

Da det kan være vanskelig å lese skriften under bildet, gjengis denne nedenfor:

"Bildet viser ex "Eden", nå Barken "Eva" på 312 tonn, bygget i tre i Dundee, England i 1878.

---

¹ Bildet er hentet fra hjemmesidene til Hans Jacob Herholdt og er godkjent for bruk på sjømannsforeningens hjemmesider. Se presentasjon av Hans Jacob Herholdt på vår internettside under vignetten "Historiske godbiter".

Skipet ble innkjøpt til Langesund i 1902 av skipsreder Herman Skougaard. "Eva" var hjemmehørende i Langesund med Herman Skougaard som reder inntil 22. april 1915, da skuten krigsforliste.

Henrik Henriksen er født 31.03.1852 i Langesund og døde 26.07.1935 samme sted. Han var skipper på "Eva" fra 1903 til 1915.

Forløperen for Barken "Eva"s forlis ligger i at den første verdenskrig kommer med så vel mørke som lyse sider for skipsfarten.

Krigen muliggjorde fortjenester som man aldri kunne ha oppnådd tidligere, men den medførte også krigsforlis og uhygge, og Langesund fikk merke alt sammen.

På vårparten 1915 nærmere bestemt 22. April 1915 ble "Eva" senket av en tysk ubåt i Nordsjøen med propplast fra Porsgrunn for England.

Sjøassuransen for "Eva" var Nok 15 000,-.

Krigsforliset brakte uhygge langt inn i flere hjem i Langesund. Barken "Eva" var ikke det eneste skip som fikk denne skjebnen under den første verdenskrig. En rekke skip som var registrert i Langesund ble senket under denne krigen²

Jeg har ikke fortegnelse over hvor mange som omkom i forliset, hvis det var noen, men skipper Henriksen overlevde og bodde på sine eldre dager i huset som han hadde kjøpt i 1899 i Øvregaten i Langesund.

Det vi vet er at den kjente sjømann fra Langesund Jacob Henrik Sørensen (1891 – 1969) var påmønstret "Eva" i alt 4 ganger frem til 1915.

Både Halvor Henriksen og hans sønn Henrik seilte som skippere på sine skuter. Henrik på Barken "Eva" i 12 år. Fra gamle dager husker jeg at det ble snakket en god del om denne skipperfamilien.

Da min far kjøpte huset vårt i Skougaardsgaten i Langesund i 1947 husker jeg det ble nevnt innen familien: "Henry, har du kjøp skipper Henriksens hus". Han kommer nok til å gå igjen i det huset".

Dette tror jeg må ha en viss sannhet. Til tross for mange ombygginger og moderniseringer av huset, hører vi i dag knirkinger i gulv og dørstokker, vinduer og dører lokkes igjen av seg selv og sjøstøvlegange om natten har vi vendt oss til etter mange år.

---

² I følge lokale kilder bl.a. fra Langesunds Blad mistet Langesund følgende skip under første verdenskrig:

- Dampskipet "Skæregg" - Skipsreder Jacobsen & Co
- Barken "Respit" - Skipsreder Herman Skougaard
- Dampskipet "Ida" – Skipsreder Herman Skougaard
- Dampskipet "Atlas" – Skipsreder Jacobsen & Co

Det er sikkert flere skip med tilknytning til Langesund som ble senket under første verdenskrig, men en mer fullstendig oversikt over disse skip kommer jeg tilbake til i egen historie som vil bli presentert senere.

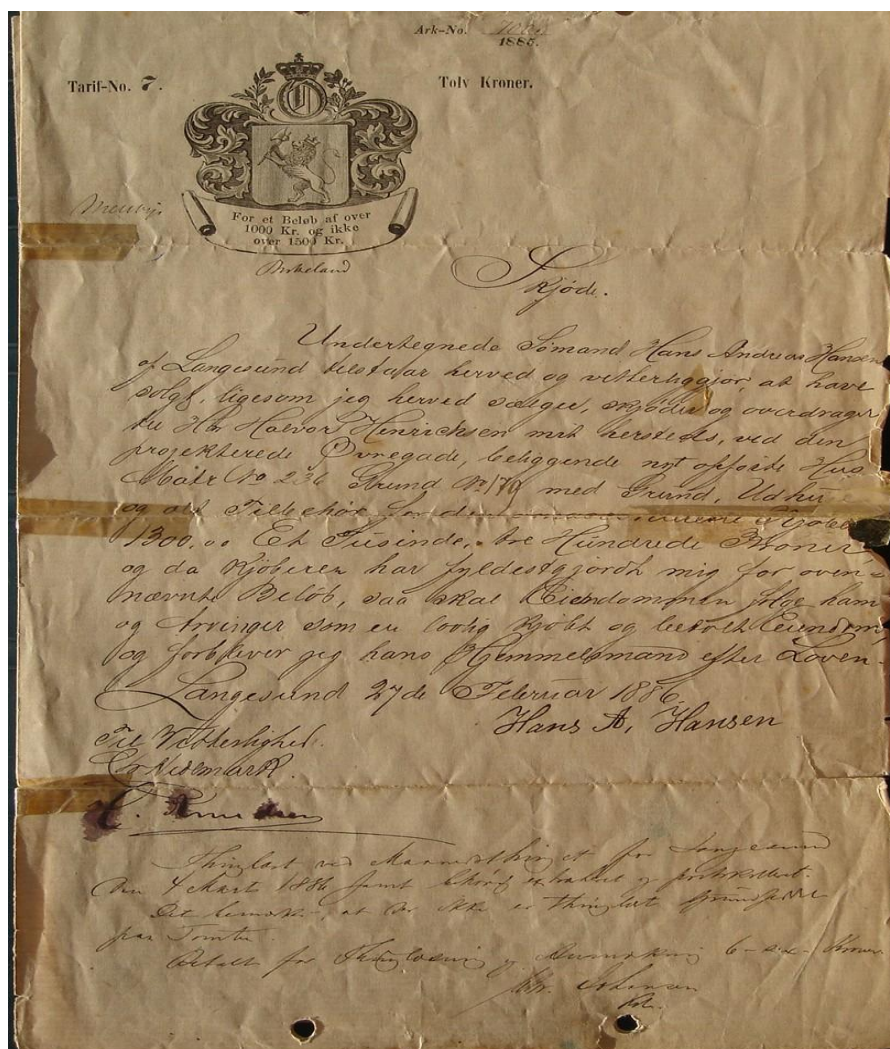
2 "Skipper Henriksens hus" i Langesund

Skipper Henrik Henriksen seilte på en rekke seilskuter fra Langesundsområdet på slutten av 1800 tallet. Hans far Halvor Henriksen kjøpte hus i Øvregata i Langesund og det ble senere overtatt av sønnen Henrik Henriksen.

Øvregaten i Langesund ble senere en parallell gate til Storgaten og Vaterlandsgaten og omdøpt på 1950 tallet til Skougaardsgate.

Som det framgår av originalskjøte fra 1886 overdrar "Sjømand Hans Andersen Hansen" fra Langesund det nylig oppførte hus i den "prosjekterede Øvregade" til Hr. Halvor Henriksen i 1886.

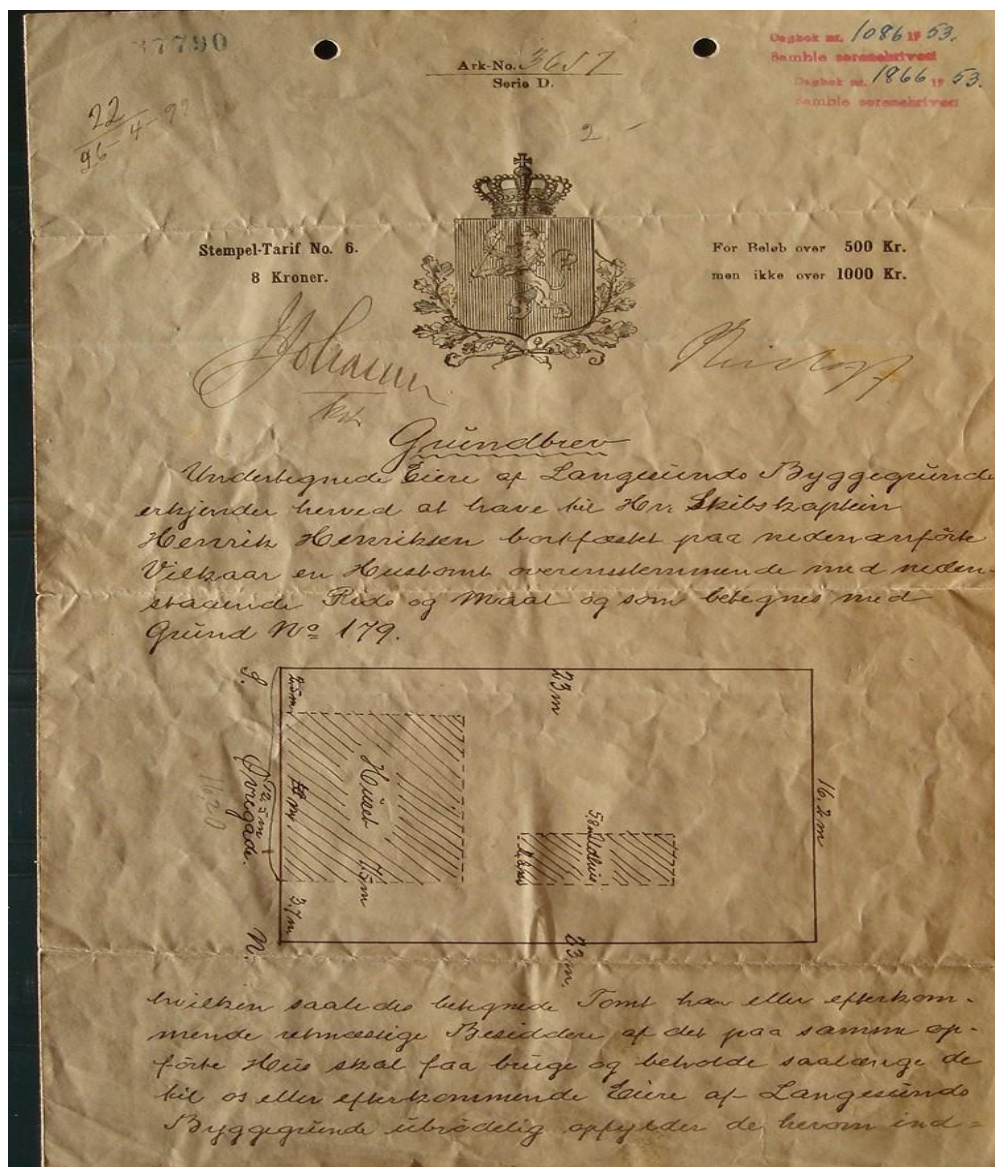
Halvor Henriksen var født i Bamble i 1818 og var titulert i følge folketellingen av 1875 som "Skipfører og reder".

Originalskjøte av nå Skougaardsgate 1 – tidligere Øvregade i Langesund

Halvor Henriksens sønn fikk navnet Henrik Halvorsen i følge folketellingen av 1865. I folketellingen i Langesund i 1875 var navnet endret til Henrik Henriksen

Henrik Henriksen overtar huset i Øvregaten i 1899.

Original Grunnbrev fra 1899 da Skipper Henrik Henriksen overtar huset i Øvregaten

Huset er i Henriksen familiens eie og Skipper Henrik Henriksen bor i huset frem til sin død i 1935.

Tomten og huset er slik det fremgår av tegningen på Grunnbrevet, men med en forandring at uthuset er plassert på tomten høyre side dvs. motsatt side av Øvregaten.

Hvem som eide huset etter at Skipper Henriksen døde, er jeg ikke sikker på, men min far kjøpte huset som konkursbo etter Olav A. Rogn i 1947.

Rogn hadde da i en rekke år og under den annen verdenskrig hatt kolonialforretning i underetasjen. Det er ikke usannsynlig at Olav A. Rogn kjøpte huset etter at Henrik Henriksen døde og at huset da gikk ut av Henriksen slekten.

Huset kom som nevnt i vår families eie i 1947 og vi har bodd i huset frem til i dag. Huset er et solid bygget tømmerhus med stående yttrekledning og en liten have på oppsiden av huset.

Da jeg overtok huset som bolighus etter mine foreldre og flyttet til Langesund i 2001, foretok jeg en del praktiske moderniseringer innvendig, men huset utvendig er tilnærmet slik det ble oppført i 1886 og slik det var da skipper Henrik Henriksen flyttet inn i huset i 1899. Mesteparten av originalkledningen utvendig er fremdeles i god stand.

I henhold til foreslått bevaringsplan for Langesund sentrum, er Skougaardsgate 1, betegnet som en av de viktige bygninger i sentrum av Langesund og karakterisert som bevaringsverdig.

Slik ser huset i Skougaardsgate 1 ut i dag:

Skougaardsgate 1 i Langesund

Skougaardsgate 1 i Langesund

3 "Eva" i Nordsjø- og Skagerrak fart

Jeg kjenner ikke så mye til Skipper Henrik Henriksen og hans familie, men min far fortalte at Henriksen bodde i huset frem til han døde i 1935.

Det gikk på folkemunne mange historier i Langesund om Skipper Henriksen og skipet hans - Barken "Eva". Det ble sagt på folkemunne at han var en av de største smuglerne i syd Norge og at han var en mester i å lure tollerne både i Grenlandsområdet og ikke minst i Oslofjorden.

Denne smuglervirksomheten var gått så langt at den begynte å bli en belastning for den hardbarka sjømannen.

Da fikk Skipper Henriksen denne ideen som det ble snakket om på folkemunne i lang tid i Langesund:

"Eva" lå i København og lastet forskjellig last til Christiania. Han skulle ha med seg både lovlig last og litt smuglervarer som vanlig.

Mens han lå i København sendte han et anonymt brev til tollerne i Son i Oslofjorden:

"Om to uker kommer Skipper Henriksen med Barken "Eva" seilende forbi tollstasjonen i Son med kurs for Christiania. Han har smuglervarer om bord. Jeg vil anmode om at hans skip blir oppbrakt og kontrollert av tollvesenet".

Uken etter satte skipper Henriksen kursen for Christiania.

Denne gangen lot han smuglervarene stå tilbake på lagerhuset i København og han hadde kun lovlige varer om bord.

Tollerne som hadde fått brevet i god tid før "Eva" passerte Son, var på konstant utkikk etter "Eva". Så en dag dukket hun opp i grålysningen og tollerne som var i full beredskap pralet skipet.

Ved roret og kompasshuset sto Skipper Henriksen i fin stas med hvit skjorte og sort ulastelig frakk. Ved siden av seg hadde han familiebibelen.

Da tollerne kom om bord bedyret Henriksen med hånden på Bibelen at det ikke fantes noe som helst smuglervarer om bord i hans skip. Det var bare å lete.

Tollerne lette, men fant selvfølgelig ingen ting å utsette på lasten da det ikke var ulovlige varer ombord. Tollerne syntes Henriksen hadde gitt et godt inntrykk som den "gudfryktige man han var". Han hadde jo sverget med Bibelen i hånd så de anså Henriksen til å være en lovlydig person.

Tre måneder senere var Henriksen på nytt på vei fra København til Christiania med frakt. Ombord var nå smuglervarer i rikt monn.

Da "Eva" passerte Son sa tollerne til hverandre "der kommer den gudfryktige Skipper Henriksen med "Eva. Det er ingen grunn til å kontrollere ham".

Dermed passerte "Eva" og Skipper Henriksen i kurs for Christiania med sin last og sine smuglervarer.